

FRANSA CUMHURBAŞKANLARI

Cumhurbaşkanlığına seçilenlerin 4'ü Senato Başkanlığından, 2'si Meclis Başkanlığından, 3'ü Başbakanlıktan bu makama getirilmişlerdir .

Cumhurbaşkanlarından 7'si istifa suretiyle ayrılmış, normal süresini ikmal edenlerden 4'ü tekrar seçilmiştir .

Cumhurbaşkanlarından 2'si , daha sonra Başbakanlık görevinde bulunmuş ve asıl hizmetlerini bu görevlerde göstermişlerdir .

İhtisas ve esas mesleklerine göre cumhurbaşkanları arasında hukukçular, adet itibariyle, başta gelmektedir .

Cumhurbaşkanlarından General De Gaulle, bu görevde iken memleketimize gelmiş, büyük saygı ve sevgi görmüştür. Pompidou Başbakan iken, Paul Deschanel Meclis Başkanı sıfatıyla Sultan Abdülhamid'in misafiri olarak, Mareşal Mac Mahon Sultan Mecid devrinde Kırım muharebesine katılmak üzere binbaşı iken, ülkemizi ziyaret etmişlerdir .

Yazan : T a h a T O R O S

Bu pazar, Fransada Cumhurbaşkanı seçimi var . Eliza Sarayına kimin gireceği belli olacak . Bugün Fransada yeni bir cumhurbaşkanı seçilirken , bu sütunlarda Hürriyet Rejiminin beşiği olan bu ülkenin, geçmişteki yöneticilerine kısaca bir göz atalım .

1789 Fransa Büyük İhtilalinden bugüne kadar, Fransadaki Cumhuriyet Rejimlerini beş devre içerisinde mütalea etmek mümkündür Bu devreleri, aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz :

I . CUMHURİYET (1792-1804)

Bu devrede Cumhurbaşkanı yoktur . Büyük ihkilaptan sonra yöneticiler arasındaki didişme kanlı olaylarla kapanmış ve devletin idaresi, üç kişinin eline bırakılmıştır . Daha sonra Directoire İdaresine de Napolyon Bonapart'ın eliyle nihayet verilmiştir . Bu suretle, 1804 yılında, I. Napolyon imparator ilan olunmuştur .

II . CUMHURİYET (1804-1870)

Bu devreyi üç kısımda mütalea etmek uygun olacaktır :

1. (1804-1848) Bu devrenin adına Cumhuriyet demek caiz değildir . Çünkü Napolyonun imparatorluğu sırasında memleket , maceralı bir yönetime saha olmuş , halk eski kral ailesinden , Louis Philippe'i krallığa getirmiştir . Nevar ki , 1848 ihtilali ile, cumhuriyet şekline tekrar dönmüştür .

2. (1848-1851) Napolyon Bonapart'ın yeğeni , aynı zamanda birinci karısının torunu olup daha sonra Fransaya imparatorluğu getirecek olan III. Napolyon, Mebusluktan evvela Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir . Üç sene bu vazifeyi ifa ettikten sonra amcasının halk arasındaki yaygın şöretinden faydalanarak , 1851 yılında referanduma başvurmuş ve imparatorluğunu ilan etmiştir .

3. (1851-1870) Devresi III.Napolyon'un imparatorluk yıllarıdır ki, Almanların Fransa topraklarına girmeleri ve imparatorun esir olması ile nihayete ermiştir . Fransızların bu arada şuurlu bir ihtilalle, bu devreye son vermeleriyle III. cumhuriyete girilmiştir .

III . CUMHURİYET (1871-1940)

Fransada sürekli cumhuriyet devresi, 1871 yılından başlar . İlk cumhurbaşkanı 74 yaşında bu göreve seçilen , Adolphe Thiers (1796-1877) dir . Thiers'in o sıralarda milli bir kahraman derecesindeki şöhretinin sebebi, 1870 muharebesinde Almanlara mağlup olan Fransıyı , sulh masasında üstün başarıya kavuşturan hizmetleridir .

Aslen avukat, gazeteci ve tarih bilgini olan Thiers , Fransa ihtilal tarihine ait 10 , konsüllük ve imparatorluk tarihine dair 20 eser vermiştir . Fransada kurtarıcı olarak cumhurbaşkanlığına getirilmesine rağmen , normal müddetini tamamlamadan vazifesinden adeta düşürülmüştür .

Yerine seçilen Mareşal Mac-Manon , Kırım muharebesi kahramanlarından . 7 yıllık normal süreyi doldurmadan cumhurbaşkanlığından istifa etmiştir .

Aslen avukat olan Jules Grevy (1807-1891) cumhurbaşkanlığına seçildiği zaman , pek yaşlı idi . Fransada , 7 yıllık cumhurbaşkanlığı süresini doldurduktan sonra bu göreve tekrar seçilen ilk cumhurbaşkanıdır . 1879-1887 yıllarındaki başkanlık vazifesinden, 80 yaşını aşarken istifa ettirilmiştir . İstifasına sebep , paraya çok haris olan, İngiliz sılı damadının bazı maddi menfaatlerle ilgili tutumudur .

Yerine seçilen Carnot, bir mühendistir . Lyon şehrinde bir mersime iştirak ettiği sırada , 24 Haziran 1894 tarihinde , bir İtalyanın bıçağı ile hayatı son bulmuştur . Fransanın çok temiz ve eski bir ailesine mensup olan Carnot'un ölümü derin bir üzüntü yaratmıştır .

Fransada genç yaşta cumhurbaşkanı olan tek adam , Casimir Périer (1847-1907) dir . Cumhurbaşkanlığı görevi 1894-1895 arasında 1.5 yıl sürmüştür . Meclis Başkanlığından Cumhurbaşkanlığına seçilmiş bulunan Périer, Anayasanın kendisine tanıdığı yetkileri kifayetsiz bulduğundan , istifa etmiştir .

Bir işçi çocuğu iken, Bahriye Nazırlığına kadar yükselen Felix Faure Cumhurbaşkanlığına seçildikten sonra , kibir ve azametinden yanına yanaşılmaz bir tutum içerisine düşmüş , bohem hayatına dalmıştır . Nitekim Comédie-Française aktristlerinden birinin yatağında , kalp sektesinden ölüvermiştir .

Aslen avukat olan Senato Başkanlığından Cumhurbaşkanlığına seçilen Emile Loubet , 1899-1906 normal süresini ikmal edip saraydan ayrılırken , halkın coşkun gösterisiyle karşılaşmış , ısrarlara rağmen , ikinci kerre adaylığını koymamıştır .

Yine Senato Başkanlığından Cumhurbaşkanlığına seçilen Arman Fallieres , Fransız mizahçılarından ilham aldığı bir tip olmuştur . Büyük bir çiftlik sahibi ve şarap imalatçısı olduğundan (1906-1913) yılları arasındaki vaktinin çoğunu bu işlere vermesi tenkit konusu yapılmıştır . Hele opera ve tiyatrolarda koltuğunda , horlayarak uyuklaması ile Fransız mizahçılarına çok açık vermiştir .

Raymond Poincaré , meşhur bir avukattır . Birinci Dünya Savaşı'nın şöhretli simalarından olan Poincaré , Cumhurbaşkanlığı süresini (1913-1920) tamamladıktan sonra , politikadan çekilmişse de , Fransanın sıkışık anlarında ve bilhassa Frank'ın tehlike geçirdiği sıralarda ve ayrıca Almanlara karşı uygulanacak politikanın tesbitinde , Başbakanlık görevine çağırılmıştır . Poincaré , Cumhurbaşkanlığı yaptıktan sonra , iki defa Başbakanlık koltuğuna oturmuş ve en büyük hizmetini bu sıralarda yapmıştır .

Paul Deschanel, aktörlüğe özenen bir hatip olarak meclise girmiş , bir müddet Bakanlık yaptıktan sonra Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir . Ancak hususi hayatı , aşk maceralarıyla dolu olduğundan , çalışmaları asabi buhranlar içerisinde geçmiştir . Nitekim , Paristen Nise giderken, yataklı vagonun penceresinden pijamalı olarak gece yarısı fırlatılması ve bunda kadın parmağının bulunduğu söylentileri, yapılan tahkikatı hayli uzatmıştır .

Hitabetteki kudreti, kendisini, Akademi Fransöze aza seçtirmiştir.

Paul Deschanel , Fransa Meclis Başkanı iken , İstanbula gelmiş , Sultan Abdülhamid'in misafiri olmuştur .

Hukukçu olan Alexandre Millerand, Başbakanlıktan Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmuştur . Ancak Fransadaki parti kavgaları yüzünden , hükümet kurulması mümkün olamayınca , görevinden ayrılmıştır .

Büyük çoğunluğu katolik olan Fransızların protestan olan tek cumhurbaşkanı (1924-1931) Gaston Doumergue'dir . Fransadaki partiler arasındaki mücadeleden sol tarafa meylederek koltuğunu sağlamış , daha sonra tamamen sağcı olmuştur .

Fakir bir köylünün çocuğu iken işçilik yaparak tahsilini tamamlayan Paul Doumer, Fransanın daima nürmetle yadettiği değerli bir diplomattır . Birinci Dünya Savaşında 4 oğlu cephelerde ölmüş olmasına rağmen, gösterdiği metanet Fransızların hayranlığını toplamıştır . 1931-1932 yıllarında Cumhurbaşkanlığı görevini yapan Paul Doumer'in ölümü de çok hazir olmuştur. Bir kitap sergisinde, bir Rus göçmeninin suikastına kurban gitmiştir .

Senato Başkanlığından Cumhurbaşkanlığına seçilen, normal süresini doldurduktan sonra bu göreve tekrar intihap olunan Albert Lebrun, İkinci Dünya Savaşı sırasında dünyanın belli başlı simlarından . Nevar ki , Almanların saldırısı karşısında çöken Fransayı kurtarmak için , hükümetin başına geçen Mareşal Pétain tarafından bir cumhurbaşkanına lüzum olmadığı gerekçesiyle tasfiye edilmiştir . Bu tarihten Fransanın kurtuluşuna kadar geçen askeri yönetim , normal cumhuriyet yönetimi sayılmadığından, burada yer verilmemiştir .

İkinci Dünya Savaşının nihayete ermesinden sonra, 13 Ekim 1946 tarihinde, yapılan referandum üzerine Fransada IV. cumhuriyet başlamıştır .

IV . CUMHURİYET (1946-1958)

IV. cumhuriyetin ilk Başkanı (1947-1954) sosyalist partisi Başkanı Vincent Auriol'dır .

René Corty ise 11-23 Aralık 1953 tarihlerinde yapılan Cumhurbaşkanlığı intihabında ancak 13. turda kazanabilmiştir .

Bu tarihlerde istikrarsız hükümetler ve bilhassa, 13 Mayıs 1958 tarihinde, Cezayirde generallerin isyanıyla başlayan hareketler, Fransada iç kaynaşmaları artırdığından , bu kargaşalığın önlenmesi amacıyla General De Gaulle, köyünden vazifeye çağrılmış ve kendisine Başbakanlık teklif edilmiştir .

General De Gaulle, yeni bir Anayasa hazırlanması şartıyla , görev almayı kabul etmiş ve 21 Aralık 1958 tarihinde Cumhurbaşkanlığına intihap olunmuştur .

V . CUMHURİYET

General De Gaulle ün tekrar siyasi hayata dönmesi ve yeni Anayasanın kabulü ile V. Cumhuriyet başlamış sayılmaktadır . Hazırlanan yeni Anayasa, Cumhurbaşkanının yetkilerini genişletmiştir . De Gaulle, yetkileri genişletilmiş Anayasadan sonra, seçildiği Cumhurbaşkanlığını bütün gayretle temsil etmiş, Fransanın itibarını arttırmaya çalışmıştır .

Normal süresinden sonra da Fransızlar onu tekrar koltukta görmek istemiş ve De Gaulle Fransanın sıkıntılı günlerinde gürleyen bir ses olarak Cumhurbaşkanlığına yeniden seçilmiştir .

Nevar ki, Fransanın bu tarihini şahsiyeti ikinci defa seçildiği Cumhurbaşkanlığından istifa ederek ayrılmıştır . 1969 haziranında yerine getirilen De Gaulle'ün yetiştirdiği Pompidou, da geçtiğimiz ~~Nisan~~ ayında ölmüştür .

Bakalım, Fransa bugün nasıl bir devlet başkanı seçecektir ?

Eliza Sarayı , V. Cumhuriyetin ikinci cumhurbaşkanını beklemektedir .

